

Praten over seksualiteit als CLB-medewerker

Inleiding

CLB-medewerkers zijn reeds overtuigd dat praten over seksuele gezondheid een deel van hun takenpakket is. Toch ervaren ze vaak nog drempels om het gesprek te voeren. CLB-medewerkers noemen verschillende drempels: drempels bij de hulpverlener, bij de jongeren of het beleid van de school.

- Aarzeling bij de hulpverlener, die voortkomt uit hun eigen waarden en normen, het is geen gewoonte om hierover te praten.
- Niet voldoende tijd om hierop in te gaan.
- Aarzeling om bepaalde terminologie te gebruiken.
- Zich onvoldoende bijgeschoold voelen om over bepaalde onderwerpen te praten.
- Niet weten naar welke dienst door te verwijzen.
- Moeite om aan te sluiten bij de voorkennis van jongeren.
- Drempels bij de leerlingen: 'taboe', 'verlegen'.
- Onvoldoende openheid rond deze thema's bij de school of internaat, bijv. bij signaalfunctie of consultatieve leerlingenbegeleiding.
- Gebrek aan de juiste materialen voor bijvoorbeeld jongeren met specifieke noden.

In het Onder 4 Ogen-stappenplan spelen we vooral in op de drempels bij de jongere en de hulpverlener. Een CLB-medewerker die zelf het onderwerp aankaart, en toestemming vraagt om erover te praten, geeft een duidelijk signaal aan de jongere dat ook hierover kan gesproken worden. Seksualiteit niet vermelden wordt vaak verstaan als de boodschap dat het onderwerp niet besproken mag worden.

Een plek in elke soort aanmelding

Een CLB-medewerker heeft oog voor de relationele en seksuele aspecten, zowel in het basisaanbod als in het bijkomend en het individuele aanbod (samen het 'getrapt zorgmodel'¹). Jongeren komen om verschillende redenen naar het CLB. Sommigen worden bijvoorbeeld opgeroepen voor een systematisch contactmoment, als deel van een universeel preventief basisaanbod. Sommigen komen zelf met een vraag, al dan niet na doorverwijzing van leraren of ouders. Nog anderen worden doorverwezen omdat de school vindt dat de jongere extra zorg of ondersteuning nodig heeft. Kortom, de jongeren zelf zijn niet altijd initiatiefnemer voor dit gesprek. Maar los van de aanleiding of reden van dit gesprek, kijkt de CLB-medewerker vanuit een brede kijk naar de jongere.

De voordelen van beroepsgeheim

Het beroepsgeheim is een noodzakelijke voorwaarde om voldoende veiligheid in het gesprek te brengen. In principe blijft alles onder vier ogen. Open communiceren over de uitzonderingen op het beroepsgeheim, helpt om deze veiligheid te bewaren. Een leerkracht heeft geen beroepsgeheim, wat de CLB-medewerker nog meer geplaagd maakt om op individueel niveau over deze thema's te praten. De regels in verband met beroepsgeheim en discretieplicht kan je nalezen

op <http://www.tzitemzo.be/professionelen/thema3/beroepsgeheim-professionelen>

Relationele en seksuele vorming wekt soms vragen of zorgen op bij leerlingen. Niet elke leraar weet meteen wat te doen wanneer er individuele vragen komen tijdens of na de les. Zorg ervoor dat ze weten dat ze steeds naar jou mogen doorverwijzen, en dat jouw beroepsgeheim vaak voordeliger is voor de leerling dan hun discretieplicht.

Van signaalfunctie tot schoolbeleid

Uiteraard kan je als CLB-medewerker niet alle informatie over relaties en seksualiteit met elke jongere meegeven. De school speelt een cruciale rol in het geven van relationele en seksuele vorming. Soms heeft de school hier een extra stimulans voor nodig. Het CLB heeft ook een taak om gegevens over de schoolpopulatie te verzamelen en eventuele ontwikkelingsnoden te signaleren naar de school indien deze te weinig worden opgenomen (signaalfunctie). Zonder het beroepsgeheim te breken, kunnen er vanuit CLB ook signalen over de seksuele gezondheid van de leerlingen (algemeen) geformuleerd worden naar de school. De school kan hiermee aan de slag op diverse manieren; aanbod in hun educatie verfijnen, werken rond een veiligere omgeving, zorg en begeleiding, ... (zie de [gezondheidsmatrix van Gezond Leven](#) of het [Raamwerk Seksualiteit en Beleid](#) van Sensoa en Child Focus). Indien een school daar extra begeleiding bij nodig heeft, kunnen ze bij hun pedagogische begeleidingsdienst terecht voor ondersteuning.

Stap 1: Breng seksuele gezondheid zelf ter sprake

Bouw een band op met de jongere

Voor elke jongere is het belangrijk dat je voldoende vertrouwen en veiligheid scheidt, zodat de jongere zijn of haar verhaal kan doen. Dit kan je doen door eerlijk en transparant te zijn en voldoende keuzevrijheid bij de jongere te laten. Stel jezelf voor en creëer realistische verwachtingen over het verdere verloop van het gesprek: je zal niet alles kunnen oplossen, maar wil wel mee nadenken. Indien de jongere weinig zegt, is het uiteraard zinvoller om te polsen naar de reden waarom, dan om je eigen agenda door te drukken. Het belangrijkste is dat je een band met de jongere opbouwt, zodat ook jongeren die op het moment zelf weinig te zeggen hebben, nadien naar jou durven terugkomen.

Vertel wie je bent en wat jouw job inhoudt, en benadruk de keuzevrijheid van de leerling

Dit doe je normaal gezien al elke dag.

“Ik ben An, ik werk hier op het CLB als Weet je wat een ... doet?”

“Dat wil zeggen dat leerlingen kunnen praten met mij over verschillende dingen waar ze vragen over hebben, zaken die hen bezighouden en waar ze zich misschien ook zorgen over maken. Dat kan over van alles gaan. Dingen die je leuk vindt maar even goed over dingen die je helemaal niet leuk vindt. Wij proberen altijd goed te luisteren naar wat jongeren ons willen vertellen, dat is heel belangrijk voor ons. Als ik iets niet goed begrijp mag je dat steeds zeggen. Je kan me alles vertellen, wat het ook is, ik wil ernaar luisteren en samen met jou bekijken wat we kunnen doen.”

“Als jongeren en kinderen naar hier komen, kiezen ze zelf wat ze vertellen. Je mag zelf kiezen over welk onderwerp je wil praten en wat je daar wel of niet over wil zeggen. Je hoeft op geen enkele vraag te antwoorden als je dat niet wil, maar ik kan je enkel helpen als ik weet hoe het met jou gaat.”

Leg je beroepsgeheim uit én de grenzen ervan.

Dit doe je normaal gezien al elke dag.

“Ik heb beroepsgeheim. Dat wil zeggen dat wat er hier besproken wordt binnen deze vier muren blijft. Ik ga hier dus ook niets van doorvertellen aan je ouders, leraren, vrienden of andere mensen, tenzij je dat wil.”

Het kan zijn dat ik dingen moet bespreken met het team waar ik mee werk om jou goed te kunnen helpen, maar zij mogen dat dan ook niet aan anderen doorvertellen.”

“Het kan zijn dat er dingen besproken worden waarvoor ik toch hulp moet inroepen van buitenaf. Bijvoorbeeld als het duidelijk wordt dat jij of iemand anders ernstig gevaar loopt, dan moet ik verdere hulp inschakelen. Maar ik zal dit nooit doen zonder dat jij hier eerst van op de hoogte bent. Is dit duidelijk voor jou?”

Open het gesprek naar relaties en seksualiteit...

Ongeacht de manier van aanmelding start is het nuttig om seksuele onderwerpen te vermelden als mogelijk gespreksonderwerp. Dit is aanvankelijk misschien wat onwennig, maar hoe normaler je er als professional over praat, hoe normaler de jongere erover zal doen.

...bij een systematisch contactmoment

Laat de jongere zelf kiezen waarover het gesprek zal gaan, maar haal expliciet de verschillende mogelijkheden aan. Zo weten jongeren dat ze ook over bijvoorbeeld relaties en seksualiteit bij jou terecht kunnen.

Je kan vertrekken vanuit je functie als CLB-medewerker of het doel van het systematisch contact om de verschillende onderwerpen aan te kaarten.

“Als CLB-medewerker is het mijn taak om met jongeren te praten over heel wat zaken. Meestal zijn dat zaken die ze extra belangrijk vinden, zoals hun familie, hun vrienden, hun lief, seksualiteit, hun studies, hun job, geldzorgen, ... Soms vertellen jongeren mij ook dingen die ze niet leuk vinden of waar ze het moeilijk mee hebben. Dat kan gaan over ruzies, over mensen die je pijn doen, of dingen waar je je zorgen over maakt.”

“Het CLB-gesprek is er voor jou. Het gaat over jou en je gezondheid. Er verandert heel wat op je leeftijd, zowel in je lichaam als in je manier van denken en je relaties met anderen. Heel wat jongeren hebben vragen of maken zich zorgen. Als je wil kan je dit met mij bespreken en dan zoek ik samen met jou naar antwoorden of oplossingen. Vaak stellen jongeren me vragen over hun lichaam, over hoe ze zich voelen, over verliefdheid of seks, over Waarover wil jij het vandaag graag hebben?”

Er zijn ook hulpmiddelen die jongeren het signaal geven dat ze over seks mogen praten. Zo kan je bijvoorbeeld folders, magazines, brochures of condoms in de wachtruimte leggen. Of je kan een poster of woordwolk ophangen. Veel CLB's laten ook een vragenlijst invullen voor de jongeren een gesprek hebben. Ook hier kan je vragen over seksuele gezondheid stellen. Let wel op: dit is niet voldoende, je moet zelf ook actief toestemming geven tijdens het gesprek om erover te praten.

...bij een gesprek i.k.v. een hulpvraag over een ander thema

Open bij een gesprek over een ander onderwerp ook de deur naar een gesprek over relaties en seksualiteit. Als je dit niet doet lijkt het onderwerp van tafel geveegd.

Je kan verwijzen naar andere anonieme of fictieve jongeren.

“Je bent niet de enige die vragen heeft over... Ik krijg af en toe zulke vragen.”

“Heel wat jongeren of kinderen hebben vragen of maken zich zorgen over hoe hun lichaam verandert, hoe ze zich daarbij voelen, hoe ze om kunnen gaan met verliefdheid of seks, of over een heleboel andere dingen... hoe is dat bij jou? Over wat gaan jouw zorgen of vragen?”

Vermijd vragen zoals “Heb je al seks gehad?” Deze zijn nogal heftig, en dat is ook niet wat je echt wil weten. Je wil weten of ze bepaalde vragen hebben of bepaalde risico's lopen. Gebruik eerder: “Jongeren die

al seks gehad hebben, hebben vaak nog extra vragen, bijvoorbeeld over wat ze moeten doen als ze hun pil vergeten, wat ze moeten zeggen als hun lief geen condoom wil gebruiken, hoe ze minder snel kunnen klaarkomen, hoe ze hun erectie kunnen behouden tijdens de seks, vragen over dronken seks, over de invloed van drugs op seks, ... Hoe is dat bij jou? Heb je hier vragen over?

Je kan vertrekken vanuit je functie als CLB-medewerker om de verschillende onderwerpen aan te kaarten tijdens bijvoorbeeld de intake van een diagnostisch traject.

"Om goed op je (hulp)vraag te kunnen antwoorden, is het belangrijk dat ik niet enkel aandacht heb voor (de reden waarvoor is aangemeld). Ik wil graag ook wat meer algemene vragen stellen om je beter te leren kennen en zo samen te kunnen zoeken hoe je geholpen kan worden. Omdat het een belangrijk onderdeel is van de ontwikkeling, geef ik leerlingen graag ook altijd de kans om over relaties en seksualiteit te praten. Als het voor jou oké is, wil ik daar ook met jou even over praten. Je mag natuurlijk zelf ook vragen stellen, graag zelfs. Ik wil gewoon zeker zijn dat je ook met je relatie of je seksualiteit geholpen wordt als je daar vragen of zorgen over zou hebben. Als je op bepaalde vragen liever niet antwoordt of je hebt vragen voor mij, dan zeg je dat gewoon. Zullen we dat afspreken?"

...bij gesprek i.k.v. een hulpvraag over seksuele gezondheid

Wees transparant over de info die je reeds gekregen hebt.

"Je leerkracht vertelde mij dat je vragen had over, je zorgen maakte over... en het lijkt haar/hem goed dat jij en ik hier eens over praten. Is dat oké voor jou?"

"Hij/zij vertelde me dat je... Klopt dit?"

Maak drempels bespreekbaar

Als de jongere weinig actief meewerkt, verken dan de reden van de aarzeling of weigering en blijf een aanbod formuleren.

"Ik heb het gevoel dat ik nogal veel aan het praten ben, terwijl ik eigenlijk wil begrijpen hoe jij erover denkt en hoe jij dit bekijkt. Zie je het zitten om me hierover iets te vertellen? (laat voldoende stilte)" "Wat maakt dat je hier liever niet over praat?"

"Het is niet altijd gemakkelijk om te praten over persoonlijke dingen of dingen die je lastig vindt. Vind je dit een lastig gesprek? (jongere knikt) Kan ik helpen om dit gemakkelijker voor je te maken? (jongere knikt neen) Ok, jij beslist waarover we het hebben en ik begrijp dat je nu zegt dat je het hier niet over wil hebben."

"Ik begrijp dat je nu geen zin hebt in een gesprek. Klopt dit? Als je later nog vragen zou hebben mag je altijd langskomen of je vraag stellen via CLBch@t. Die vragen kunnen over van alles gaan: je situatie thuis, je lief, je vrienden, geld, religie, seksualiteit, ..."

Stap 2: Stimuleer de jongere om zelf te vertellen

Het acroniem ICE verwijst naar drie basisvragen die peilen naar de ideeën (Ideas), bezorgdheden (Concerns) en verwachtingen (Expectations) van de jongere. Deze vragen zetten de jongere aan zijn of haar verhaal te vertellen, en dragen bij tot de vertrouwensrelatie.

Bevraag **zorgen**: "Waar maak je je (het meeste) zorgen over als het gaat over de eerste keer seks?" "Vind je je lichaamsgewicht zelf een probleem?"

Bevraag **ideeën**: "Met wat heeft volgens jou te maken dat jullie uit elkaar zijn gegroeid?" "Hoe komt het denk je dat je zo moeilijk klaarkomt?" "Waarom keuren je ouders je lief niet goed, denk je?"

Bevraag **verwachtingen**: “Waar hoop je op? Wat verwacht je dat er verandert aan de relatie tussen jou en je lief?” “Wat als ik je ouders een keer uitnodig voor een gesprek, zou dat helpen?”

Je kan de jongere stimuleren verder te vertellen door bijvragen te stellen met het biopsychosociaal model (BPS) als vragenkapstok. Dit model benadrukt dat (seksuele) gezondheid een integratie is van zowel biologische, psychologische als sociale componenten. Doorvragen naar de impact van de seksuele zorgen op deze drie velden, zorgt ervoor dat je weet op welke factoren je allemaal kan inspelen.

Bevraag **biologische zaken**: Heb je ook fysiek last van je angsten? Doet het soms pijn als je masturbeert of vrijt? Heb je het gevoel dat je vagina voldoende nat wordt voor de penetratie?

Bevraag **psychologische zaken**: Hoe voel je je daarbij? Welke impact heeft dit op jou? Hoe ga je om met je liefdesverdriet?

Bevraag **sociale zaken**: Vindt je lief ook dat je te snel/moeilijk klaarkomt? Hoe reageren je ouders op je nieuwe lief?

Probeer om foutieve informatie of foutieve verbanden naar boven te krijgen. Daar kan je dan in stap 4 mee aan de slag. Bijv: “Ik moet foto’s doorsturen, anders word ik gepest”, of “Ik ben te dik, niemand vindt mij aantrekkelijk.”

De ICE-methode en het biopsychosociaal model zijn twee brillen die je kan opzetten, maar die in een gesprek automatisch door elkaar lopen.

“Waar maak je je het meest zorgen over (zorgen)? Je hebt mij verteld dat je onzeker bent over hoe je er uitziet (psycho). Waar ben je dan precies bang voor (zorgen/verwachtingen)? Wat zie jij als mogelijke oplossingen (ideeën)? Hoe kan ik hierbij helpen (verwachtingen)? Wat als we tegen je ouders zouden vertellen hoe je je voelt, hoe zouden zij daarmee omgaan denk je? (verwachtingen, sociaal)”

“Je hebt mij verteld dat het gedaan is met je liefje (sociaal) en dat je dat erg vindt (psycho). Kan je mij wat meer vertellen over wat je juist zo erg vindt (zorgen)? Waarom denk je dat je lief hier zo slecht mee omgaat (ideeën)? Hoe zou je willen dat jullie verder gaan (verwachtingen)? Wat als we hem een keer uitnodigen om hierover te praten, denk je dat hij daar zou op ingaan (verwachtingen, sociaal)?

“Je hebt mij verteld dat je ouders je relatie niet oké vinden (sociaal). Hoe voel je je daarbij (psycho)(zorgen)? Waarom keuren ze je vriendin niet goed, denk je (ideeën)? Waarom reageren ze daar zo op (ideeën)? Hoe zou je willen dat je vriendin en je ouders met elkaar omgaan (verwachtingen)? Lijkt het je een goed idee om ze samen rond tafel te brengen (verwachtingen)?

“Zijn er zaken waar je je zorgen over maakt op seksueel vlak (zorgen)? Je hebt me verteld dat je te snel klaarkomt (bio, psycho, sociaal) en dat je je hier onzeker door voelt (psycho). Hoe komt dit volgens jou (ideeën)? Wat hoop je dat er verandert (verwachtingen)? Als ik je zou doorsturen naar een seksuoloog, zou je daar dan alleen naar willen/durven toegaan (verwachtingen)?”

Specifiek over seksueel grensoverschrijdend gedrag (SGG) kan je nog deze bijvragen stellen, om voor jezelf in te schatten of er een ernstig en dreigend gevaar voor de psychische of fysieke integriteit van de jongere of een derde is. Dit speelt mee in de overweging om je beroepsgeheim te doorbreken. Geef zeker mee dat het misbruik/de ervaring niet de schuld van de jongere is.

“Je hebt mij verteld dat... Wanneer is dat gebeurd? Wanneer is dat de laatste keer gebeurd?”

“Waar maak je je het meest zorgen over?”

“Ben je bang dat dit nog eens gaat gebeuren?”

Luisteren helpt. Jongeren zijn vaak niet meteen op zoek naar oplossingen, maar willen een keer hun verhaal doen, zich begrepen voelen. Doe dus nog niet meteen een voorstel voor een oplossing, maar vat eerst samen.

Stap 3: Vat samen wat de jongere vertelt

Een goede samenvatting toont de leerling dat je geluisterd hebt, wat extra belangrijk is bij jongeren die wantrouwig staan ten aanzien van volwassenen. Herhaal dus alles wat je hebt gehoord, niet enkel de zaken waar jij iets mee kan doen, dat komt later. Het geeft je de mogelijkheid om het gesprek terug in handen te nemen, van richting te veranderen of af te ronden. En het geeft je de mogelijkheid om bepaalde aspecten die de jongere vertelde te benadrukken of uit te lichten. Herhaal ook de verwachtingen van de jongere.

"Als ik je goed begrepen heb, maak je je zorgen over ... en ... Klopt dit?"

"En je hoopt dat ... je verwacht van mij... Klopt dat?"

Stap 4: Formuleer een aanbod

Laat geen losse eindjes hangen

Sluit aan bij de verwachting van de jongere, en stel de verwachtingen bij indien nodig (zie stap 2): wat kan je wel aanbieden en wat niet (leg kort uit waarom niet). Als iets niet binnen je eigen expertise valt, bespreek je met de jongere wat jullie daar mee verder doen. Indien nodig kan je doorverwijzen.

Niet elk gesprek heeft opvolging of zelfs een oplossing nodig.

Het merendeel van de jongeren voelt zich al voldoende ondersteund door een eerste gesprek, als ze de toestemming krijgen om te praten over wat hen dwarszit en er goed geluisterd wordt. Als dat niet volstaat kan je hen beperkte informatie geven en hen tonen waar ze nog meer informatie kunnen vinden. Als je het gevoel hebt dat er uitgebreidere informatie nodig is, dan kan je vragen aan de school om dit in de lessen te verwerken. Je kan nog een stap verder gaan en specifieke suggesties voor oplossingen geven. Hiervoor ga je een hulpverleningstraject opstarten met de jongere, zodat je de situatie kan opvolgen. Als je merkt dat de situatie meer of specialistische hulp vereist, verwijst dan goed door.

Een aanbod kan dus zijn:

1. **Verder luisteren:** Dit heb je in de vorige stappen al goed gedaan. Vraag na of het voldoende was.

"Ik moet helaas afronden. We hebben al heel wat besproken. Heb je het gevoel dat je nu verder kan?"

"Ik heb het gevoel dat je nog veel wil vertellen. Klopt dat? Zullen we nog een gesprek hiervoor inplannen? Of vraag je het liever online via CLBch@t?" => CLBch@t uitleggen.

"De tijd zit er nu op, maar ik heb het gevoel dat we nog veel te bespreken hebben. Zullen we dit gesprek volgende week verder zetten?"

"Ik merk dat je vandaag niet veel zin hebt om erover te praten. Je mag altijd een nieuwe afspraak maken als je er toch iets over kwijt wil. Je kan ook anoniem chatten via CLBch@t of AWEL. Naar AWEL kan je zelfs gratis bellen via 102."

2. **Informatie op maat geven:** Speel in op de (foutieve) ideeën die de jongere verteld heeft over het probleem in stap 2. Het gaat hier over beperkte info, je hoeft geen hele les seksuele opvoeding te geven. Als je het antwoord zelf niet goed weet, zoek het dan samen met de jongere op.

"Veel meisjes maken zich zorgen over hun schaamlippen. Maar hier op www.allesoverseks.be zie je dat het normaal is dat je binnenste schaamlippen uitsteken."

3. **Advies en suggesties op maat:** Je kan enkele oplossingen voor het probleem aftoetsen bij de jongere, bijv. een gedragsuggestie, reflectieoefening, een gesprek met ouders bij organiseren, met het lief erbij, ... => Hulpverleningstraject opstarten.

Je kan hiervoor 'Wat als'-toekomstpaden verkennen, bijv. 'Wat als je het tegen je ouders zou zeggen? Wat als je de zwangerschap uitdraagt?'

"Als je wil kunnen we samen eens met je lief praten over je nieuwe relatie. Denk je dat dat zou helpen?"

4. **Doorverwijzen en opvolging indien nodig of ernstig:** bespreek met de jongere samen waarom je dit doet, koppel terug naar wat je zei over beroepsgeheim en mogelijke schending.

"Voor de pijn bij het vrijen kan ik je niet helpen. Een seksuoloog kan je hier misschien wel bij helpen. Weet je wat een seksuoloog doet?"

"Wil je met mijn telefoon een afspraak maken bij de huisarts?"

"Ik weet momenteel niet goed hoe ik je kan helpen. Weet jij wat je nog zou helpen? ... Ik ga het eens met mijn collega's bespreken. Zullen we volgende week samen de opties overlopen?"

Door de voorgaande stappen heb je een beter zicht op de vraag van het kind/de jongere. Betrouwbare informatie vind je via onderstaande kanalen:

	Rechtstreeks voor jongeren	Informatiebronnen begeleider
Altijd	Awel.be , lokaal JAC, WatWat.be , www.allesoverseks.be (15+)	Sensoa.be
Gender- en seksuele diversiteit	Lumi , Weljongniethetero.be , GenderVonk , Min19.be	schooluitdekast.be , transgenderinfo.punt.be
Echte lichaamsbeelden	Allesoverseks.be (15+), zanzu.be , labialibrary.org.au/ https://thebookofman.com/mind/masculinity/the-penis-gallery/ https://www.007b.com/breast_gallery.php	Bloot , Tussen de lakens , eetexpert.be , Sensoa.be
Grensoverschrijdende gedrag (vb sexting, vermoeden tienerpooierschap)	Nupraatikerover.be (chatten), 1712 (bellen/mailen/chatten)	Seksueelgeweld.be , Sensoa.be , Child Focus , sexting.be , Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (HCA-diensten), PAG-ASA of Payoke voor slachtoffers van mensenhandel
Soa's	Allesoverseks.be , zanzu.be	Allesoverseks.be , Tussen de lakens

Anticonceptie	Allesoverseks.be , zanzu.be	Anticonceptiewijzer , Allesoverseks.be , Tussen de lakens Ondersteuning tienermoeders: https://www.bednet.be/ https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/tijdelijk-onderwijs-aan-huis-organiseren
Relaties en seksualiteit	Allesoverseks.be	Allesoverseks.be

Verontrusting

Vermoed je dat iemand slachtoffer is van SGG of een andere inbreuk op de integriteit, maar wil de jongere er echt niets over vertellen? Via nupraatikerover.be (chatten) of 1712 (bellen, chatten, mailen) kunnen jongeren anoniem hun verhaal kwijt.

“Ik merk dat het niet evident is om hierover te praten. Weet dat ik in de toekomst altijd aanspreekbaar ben. Indien je dingen niet fijn vindt en je wil dit toch aan iemand anders kwijt, kan je erover chatten via nupraatikerover.be of bellen via 1712.be”

Is er sprake van verontrusting? Dan handel je zoals voorgeschreven door het beroepsgeheim en de afspraken binnen Integrale Jeugdhulp, in samenspraak met je team. Binnen je centrum of binnen je onderwijsnet kan je uitgewerkte stappenplannen terugvinden die je helpen om op een goede manier met (seksueel) grensoverschrijdend gedrag en verontrusting om te gaan.

Maak afspraken over wat er verder gaat gebeuren

Wat zijn de volgende stappen? Wil de leerling nog iets vragen of vertellen? Wees zo eerlijk mogelijk bij het beantwoorden van die vragen en koppel terug over de beperkingen van geheimhouding. Bespreek ook wat er in het dossier van de leerling terecht komt en wie dat dossier kan inkijken.

“Ik heb je eerder al verteld dat ik soms dingen in het team bespreek omdat zij mee helpen nadenken over wat we kunnen doen opdat jij je beter zou voelen, ik ga dat nu ook doen”.

“Ik zal geen verdere stappen zetten zonder jou daarover in te lichten.”

“Als je in gevaar bent, dan moet ik anderen contacteren. Ik zal dat dan ook tegen jou (en je ouders bij -12-jarigen) zeggen.”

“Ik zal in je dossier noteren dat je je down voelt doordat je lief het heeft uitgemaakt. En dat we hebben afgesproken dat je nog een keer aan hem gaat vragen waarom hij het heeft uitgemaakt. Is dat goed voor jou?”

Bevraag hoe het contact met de ouders kan versterkt worden. Jongeren vanaf de leeftijd van 12 jaar (tenzij geoordeeld wordt dat de jongere niet in staat is om in te schatten wat de gevolgen en dus niet bekwaam is) hebben het recht om te kiezen om al dan niet hun ouders te informeren.

“Ik hoor je zeggen dat het niet evident is om dit te vertellen aan je ouders. Wat zou je kunnen helpen om dit te vertellen?”

“Ik ga je ouders niet contacteren zonder dat jij op de hoogte bent (-12j)”

“Ik ga je ouders niet contacteren zonder dat jij hier toestemming voor geeft (+12j).”

Veelgestelde vragen

1. Breng ik leerlingen niet op ideeën als ik over seks begin?

Jongeren hebben al ideeën over seks, over wie ze knap en leuk vinden, over of ze er een relatie mee willen, of hun relatie gezond of ongezond is voor hen, wiens schuld dit is, enz. Soms zitten hier echter denkfouten tussen die hen kopzorgen opleveren. Je kan helpen om deze te doorprikken. Ook als je niets zegt over seksualiteit geef je trouwens impliciet een boodschap.

2. Riskeer ik om leerlingen van een andere etnisch-culturele achtergrond te bruuskieren als ik over seks begin?

De meeste jongeren zijn niet gewend om op een serieuze manier over seksualiteit te praten. Sommige jongeren zijn dit nog minder gewend doordat er in hun omgeving niet over wordt gepraat of vooral op een ontwijkende of afkeurende manier. Aangezien een gesprek bij het CLB doorgaans al geen business as usual is voor de leerlingen, beseffen vaak wel dat er net iets andere regels gelden in de veilige context van een CLB. Door het gesprek in een veilige, anonieme context open te trekken naar seksualiteit creëer je misschien de enige veilige haven om hierover te praten. Zelfs al wil de leerling er niet over praten, dan heb je het onderwerp toch al wat genormaliseerd. En uiteraard hoeft de leerling niet over seks te praten als hij of zij dat niet wil.

3. Jullie geven tips over “vragen stellen”. Mag ik dan geen advies geven?

Natuurlijk mag je wel advies geven. We raden je wel aan om eerst toestemming te geven, goed te luisteren en de zorgen of problemen voldoende te exploreren voor je advies geeft.

4. Ik werk veel met anderstalige leerlingen. Hebben jullie ondersteunend grafisch materiaal?

Voor anderstalige leerlingen is er www.zanzu.be, een meertalige website over seksuele gezondheid, waarbij je de pagina's direct kan vertalen of zelfs kan laten voorlezen. De site staat vol met aangepaste tekeningen voor deze doelgroep.

5. Moet ik de woorden die leerlingen zelf gebruiken als ze over seks praten ook gebruiken?

Dat mag, als je je hier zelf comfortabel bij voelt. Als dit niet je stijl is, forceer het dan ook niet. Je kan altijd neutrale woorden gebruiken of woorden waar je je wel goed bij voelt. Als je merkt dat het taalgebruik van een leerling respectloos is, kan overwegen om hem of haar hierop aan te spreken, als dit je relatie niet hypothekeert.

6. Ik moet met ouders van jonge kinderen (kleuters, lagere school) praten over seksueel getinte onderwerpen (vb masturbatie bij kleuters). Hoe voorkom ik dat mensen dan helemaal in paniek slaan?

Hoewel kleuters zoekende zijn naar hoe ze het lichaam werkt en daarbij heel wat experimenteren, zien veel mensen dit niet als seksueel gedrag. Het is dan ook niet gericht op erotische fantasieën, maar op een nieuwsgierigheid, een goed gevoel of stressbeheersing. Bij het gebruik van woorden zoals 'seksualiteit' of masturbatie leggen veel ouders de link met een volwassen invulling van deze woorden, met paniekreacties tot gevolg. De rest van je boodschap dringt dan niet meer door bij de ontvanger. Je kan er dus zeker voor kiezen om deze woorden te vervangen. Een kleuter 'masturbeert' dan niet, maar 'probeert zichzelf te ontspannen'. Kader het ook als deel van een normale ontwikkeling. De [normatieve lijst](#) kan je helpen om in te schatten welk gedrag normaal optreedt op welke leeftijd.

7. Als ik in de wachtruimte gewoon een poster op hang over seksualiteit, dan weten de leerlingen toch ook dat ze seks ter sprake mogen brengen? Ik wil het onderwerp niet opdringen.

Een poster in de wachtkamer helpt jongeren om al een keer na te denken over wat ze voelen of denken over seksualiteit, met welke zorgen ze zitten, enz. Maar zelfs dan is het nog een drempel voor de leerling om in een nieuwe context, met een (onbekende) volwassene, zelf het gesprek te sturen naar een gevoelig of zelfs taboe-thema als seksualiteit. Blijf dus zelf actief seksualiteit vermelden als een normaal onderwerp, waar veel jongeren vragen of zorgen rond hebben. Je hoeft daarbij niets te forceren, gewoon de optie aanbieden om het erover te hebben is al voldoende.